

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

**Halachic
Ramifications of
Having Two Months
of Adar**

Rabbi Mordechai Willig
ה' אדר א' תשע"ט Sunday, February 10, 2019

1. תוספות מסכת סנהדרין דף יב עמוד א

אין מעברין אלא אדר - וכל שאר החדשים אין מעברין דכתיב (אסתר ג) לחדש שנים עשר הוא חדש אדר ואי מעברין אחת משאר החדשים לא הוי אדר שנים עשר.

2. תוספות מסכת ראש השנה דף יט עמוד ב

לדין טוב למלאות הראשון הוא חדש העיבור שניתוסף על השנה אף על גב דאמרינן דשנה מתעברת בסופה ובירושלמי דמגילה איכא פלוגתא דקאמרינן התם עוקבא אשכח תרין איגריין בחדא כתיב ושפר באנפוי ובאנפי חברוי מוסיפין על שתא תלתין יומין ובחדא כתיב ושפר באנפי ובאנפי חברוי מוסיפין על שתא ירה יומין מאן דאמר תלתין יומין אדר הראשון תוספת מ"ד ירה יומין אדר השני תוספת ולבסוף דחו לה דקסבר רצו שלשים רצו ירה

3. מכילתא דרבי ישמעאל בא - מס' דפסחא פרשה ב

הואיל והחדש מתעבר והשנה מתעברת מה החדש אחד ממנויו אף השנה אחד ממנויה מה חדש אין תוספת עברו אלא בסוף אף שנה אין תוספת עיבורה אלא בסוף

4. שולחן ערוך אורח חיים סימן נה

סעיף ט: לעולם הוא קטן עד שיביא ב' שערות אחר שיהיה בן י"ג ויום אחד, ושנת העיבור בת י"ג חדש
סעיף י: אם נער אחד נולד בכ"ט לאדר ראשון משנה מעוברת, ונער אחד נולד באדר שני באחד בו, ושנת י"ג אינה מעוברת, אותו שנולד בכ"ט לאדר הראשון צריך להמתין עד כ"ט לאדר בשנת י"ג להיות בן י"ג שנה, ואותו שנולד אחריו באחד באדר השני יהיה בן י"ג שנה כיון שהגיע אחד באדר של שנת י"ג. הגה: ומי שנולד באדר ונעשה בר מצוה בשנת העיבור, אינו נעשה בר מצוה עד אדר השני (תשובת מה"י מינץ סי' טו/ט').

5. פרי חדש שם

אבל אם היתה שנת י"ג ג"כ מעוברת הנולד באדר ראשון יהיה בר מצוה באדר א' והנולד באדר ב' באדר ב' מהרי מינץ ז"ל. ועוד כתב שמי שנולד באדר פשוטה ונעשית בר מצוה בשנה מעוברת אינו נעשה בר מצוה עד אדר ב' והר"ש הלוי ז"ל בתשובה חולק על זה ואומר שבאדר הראשון נעשה בר מצוה ואין זה מחזור אלא העיקר כמהרי מינץ ז"ל ונראה ראייה דהא גרס' בירושלמי פ"ק דמגילה אדר הראשון תוספת אדר השני תוספת מה ביניהון ר' שמואל בר רב יצחק אמר שני כבשי עצרת ביניהון נולד בחמשה עשר באדר בשנה שאינה מעוברת ונכנס לשנה שהיא מעוברת אין תימר אדר הראשון תוספת שנה ארוכה היא אין תימר אדר השני תוספת אין לו אלא עד חמשה עשר באדר הראשון ואסיקנא דאדר א' תוס' וכן מוכח מש"ס דילן מפ"ק דר"ה דף יט ע"ב וע"ש בתוס' ד"ה אדר הסמוך וע' סוף פרק קינים יין במתניתין ובגמ' הר"ן לפסק הלכה לשם ומכאן יש לדיין ללמוד לנ"ד דכיון שאדר ראשון הוי תוס' אינו נעשה בר מצוה עד אדר השני

6. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ו עמוד ב

דתנא קמא סבר: לכתחילה בשני, ואי עבוד בראשון - עבוד, בר ממקרא מגילה דאף על גב דקרו בראשון קרו בשני, ורבי אליעזר ברבי יוסי סבר: אפילו מקרא מגילה לכתחילה בראשון. ורבן שמעון בן גמליאל סבר: אפילו סדר פרשיות, אי קרו בראשון - קרו בשני.

ושניהם מקרא אחד דרשו: בכל שנה ושנה. רבי אליעזר ברבי יוסי סבר: בכל שנה ושנה, מה כל שנה ושנה, מה כל שנה ושנה אדר הסמוך לניסן - אף כאן אדר הסמוך לניסן. בשלמא רבי אליעזר ברבי יוסי - מסתבר טעמא, דאין מעבירין על המצות, אלא רבן שמעון בן גמליאל מאי טעמא? - אמר רבי טבי: טעמא דרבי שמעון בן גמליאל מסמך גאולה לגאולה עדיף

7. משנה ברורה סימן נה ס"ק מה

אינו נעשה - אע"ג דכבר כתב המחבר סעיף ט' דחודש העיבור בכלל מ"מ ה"א דוקא בנוול בחודש אחר כגון בר"ח ניסן ושנת י"ג מעוברת אין נעשה בר מצוה עד ר"ח ניסן אבל נולד בר"ח אדר ה"א דנעשה בר מצוה בר"ח אדר ראשון קמ"ל דאדר ראשון לא נקרא אדר אלא חודש העיבור מיקרי שהרי אין קורין את המגילה באדר ראשון ואנן בעינן י"ג שנים שלימים. מי שנולד ביום ראשון בר"ח כסליו והיו אז ב' ימים ר"ח ובשנת י"ג היה חשוון חסר וכסליו אינו אלא יום אחד ר"ח אעפ"כ אינו נעשה בר מצוה עד ר"ח כסליו. ומי שנולד בר"ח כסליו ולא היה רק יום אחד ר"ח ובשנת י"ג היו שני ימים ר"ח נעשה בר מצוה ביום א' דר"ח

8. שולחן ערוך אורח חיים סימן תקסח סעיף ז

כשאירע יום שמת אביו או אמו באדר, והשנה מעוברת, יתענה באדר ב'. הגה: ויש אומרים דיתענה בראשון (מהל"ל ומה"י מינץ), אם לא שמת בשנת העיבור באדר שני דאו נוהגים להתענות בשני (ת"ה סימן רצ"ה); וכן המנהג להתענות בראשון, מיהו יש מחמירין להתענות בשניהם (פסקי מה"י בשם מה"י מולין).

9. ביאור הגר"א שם

אבל כאן העיקר להתענות בשניהם דלרשב"ג ל"פ את"ק במגילה ו' ב' אלא בסדר פרשיות אבל בשאר מודה לת"ק שכל מצות הנוהגות בשני נוהגות בראשון וכ"ה במגילת תענית ספ"ב דחשיב שם מגילת תענית של אדר כתוב שם ואין בין אדר ראשון לאדר השני אלא קריאת המגילה ושילוח מתנות לאביונים וכן ראיתי במ"א שהביא ראיה זו ואף שכ' שם רשב"ג אומר כל מצות שנוהגות בשני אינן נוהגות בראשון חוץ מן ההספד ותענית שאסורין בזה ובזה וקי"ל כרשב"ג מ"מ הא אמר חוץ מן ההספד ותענית ור"ל כל האמורין במגילת תענית דעלה קאי וה"ה להתענות כמ"ש בגמרא דאין ביניהם אלא סדר פרשיות דצריכי להיות סמוך לניסן וכן מ"ש בגמ' ושויין בהספד כו' קאי אכל האסורין בחדש זה וראיה שניה שהביאו ממגילה שם מ"ש דטעמא דרשב"ג משום גאולה כו'. לאו ראיה היא דודאי לסברתם דסברי בחדש אחד לבד ראיה היא אבל הגמרא דשם מוכח כמ"ש דנוהג בשניהם מדפריך טעמא דרשב"ג ולא פריך על ת"ק דנוהג בשניהם ש"מ דהסברא לנהוג בשניהם אלא דלאחר שלמדו מבכל שנה ושנה דאינו נוהג אלא באחד וכמש"ש ואי אשמועי' השנית כו' פריך בשלמא כו' אלא כו' וע"כ לא אצטריך בכל שנה ושנה בין לראב"י בין לרשב"ג אלא לאפוקי מת"ק דלא לנהוג בשניהם דלמעוטי ראשון או שני לא שמעינן מקרא אלא לזה משום דאין מעבירין ולזה משום דכתיב השנית

10. משנה ברורה סימן נה ס"ק מג

אינה מעוברת - אבל אם בשנת י"ג היה ג"כ עיבור אז בודאי היינו אומרים הנולד בראשון יהיה בר מצוה באדר ראשון והשני באדר שני [הסכמת אחרונים דלא כמ"א]

11. מגן אברהם סימן נה ס"ק י

ושנת י"ג אינה מעוברת - משמע דאם שנת י"ג מעוברת אותו שנולד באדר ראשון נעשה בן י"ג באדר ראשון וכ"כ בלבוש ס' תרפ"ה וצ"ע דהא מי שנולד בשנה פשוטה אינו נעשה בר מצוה עד אדר השני כמ"ש בהג"ה וא"כ גם זה אע"פ שנולד בשנת העיבור מ"מ אשתקד היתה שנה פשוט' ונעש' בן י"ב באדר סתם א"כ לא מלאו לו י"ג עד שנת אדר השני וכ"מ סוף ערכין דבעי' שנה תמימ' ומ"ש שנת י"ג מכל השנים דשנת העיבור בת י"ג חדש והכי אמרי' גבי ג' שנים שבתולותיה חוזרין אם נתעברה השנ' גם חדש העיבור בכלל כדאי' בירושלמי על פסוק אקרא לאלקים עליון לאל גומר עלי לכן נ"ל דנעשה ב"מ באדר שני והא דנקט ושנת י"ג אינה מעוברת מילתא דפסיק' נקט: ומי שנולד ביום א' דר"ח כסליו וכשנעשה בר מצוה חשון חסר ור"ח כסליו אינו אלא יום א' צ"ע אם נעשה ב"מ כ"ט לחשון דהא משמע בנדריים דף ס' דבאמת יום ראשון של ר"ח הוא יום ל' לחדש העבר אלא שבלשון בני אדם קוראין אותו ר"ח וכן בא"ע ס' קכ"ו ס"ו יש דעות שונות ומ"מ נ"ל דלא נעשה ב"מ עד ר"ח דהא עדיין לא מלאה לו שנה עד שיעברו כ"ט יום מחשון דבעי' י"ג שנים שלימים כנ"ל ועמ"ש סי תקס"ח ס"ז

12. שערי תשובה סימן נה

וכתב הא"ר דאם בשנה שנולד היה כסליו חסר ולא היה ראש חודש טבת רק יום אחד ועכשיו כסליו מלא ויש ב' ימים ראש חודש מ"מ נעשה ב"מ ביום ראשון דר"ח טבת והא"ר כתב דלפי מ"ש המג"א דיום א' דר"ח נחשב יום שלשים דחודש העבר י"ל דלא נעשה ב"מ עד יום ב' דר"ח

13. משנה ברורה סימן נה ס"ק מב

יומם אחד - לאו דוקא יום אלא כיון שנכנס תחלת היום משנת י"ד ואפילו שעה אחת ואפילו רגע אחת סגי

סימן קנא.

ב"ה אלטאנא, יום ג' כ"ג א"ש תר"ח לפ"ק.

להרה"ג וכו' מ"ה גבריאל אדלער הכהן כ"י הגאב"ד דק"ק אנערדארף יע"א.

בפי' שאם הי' נולד הראשון בל' לאדר ראשון אז פשיטא דנעשה ב"מ בשנה פשוטה ציוס ראשון דר"ח אדר ולא אמרינן דלא נעשה ב"מ עד ל' לאדר שהוא ר"ח ניסן אע"כ דשני ימי ר"ח לא חשבינן רק כיומא ארוכתא וכמשכ' בח"מ וכן מוכח ג"כ יומה שכתב הר"י מינץ בתשובה (סי' ט') להוביח שמי שנולד באדר בש"פ לא נעשה ב"מ עד אדר שני וז"ל כיון דאדר ראשון הוא ודאי חדש העצור מסברא יש לנו לומר אלו נולד בניסן ובשנת י"ג יהי עצור הדבר פשוט דאמרינן דבניסן יהי' ב"מ ולא באדר הכי נמי נימא דבאדר השני יהי' ב"מ ולא באדר הראשון שהוא חדש העצור ולא נקרא אותו אדר אלא שבת ואלו קרא אותו שבת פשיטא שהיינו אומרים שהי' ב"מ באדר ה"כ ל"ש וכי בשביל קריאת השם שקראו לו אדר נכנים זה להיות צד עונשין ח"ו ולא נאמר נחעברה שנה נחעברה לו עכ"ל הרי שפשיטא לו דאדר שני הוא עיקר אדר ואדר ראשון דיינינן לי' לענין ב"מ כשבת א"כ גם אם נימא דמי שנולד ציוס א' דר"ח אדר חשבינן לנולד בל' דשבת מכ"מ לא הגיע יום זה עד א' דר"ח אדר שני כנלענ"ד

הקטן יעקב.

ועל דבר חקירתו צענין מזה גדול לייצם שמחתי כמה שהודיעני מעב"ת כ"י שכוונתי לדעת השבות יעקב חלק ראשון סי' ט' שחולק ג"כ על הלכות קטנות ופוסק כפי אשר הי' נראה לענ"ד דלענין יצום הולכין לעולם אחר הגדול שנולד ראשון אכן מה שהשיב מעב"ת כ"י על ראיתי ממה דפריך ולא לא למאי הלכתא קרי' רחמנא בכור דאפשר לומר וליטעמך דלמא אשמעינן קרא דהנולד ראשון הוא המיזם לא הננתי שהרי זה הדבר אשר דברתי דע"כ פשיטא להש"ס דגם אי הוי כתיב ג"ד הוי דיינינן כן ולכן פריך דלא ה"ל לכתוב בכור דאפשר למטעי דוקא בכור מייצם ולא פשוט:

ועל דבר הספק של מעב"ת כ"י צווי שנולד ציוס א' דר"ח אדר בש"פ ונעשה ב"מ בשנת העצור לענ"ד נראה פשוט דלא נעשה ב"מ עד א' דר"ח אדר שני וכמו שנוטה לזה גם דעת מעב"ת כ"י שוממה שכתב הש"ע (צ"ס' כ"ה) דינו צמי שנולד בכ"ט אדר ראשון ואחר באחד לאדר שני ונעשו ב"מ בשנה פשוטה שאז מי שנולד בכ"ט פריך להמחין עד כ"ט ומי שנולד באחד לאחר נעשה ב"מ באחד לאחר משמע